

Роз'яснення щодо порядку проведення рецензування наукових публікацій та врахування зауважень рецензентів

До Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини надійшло звернення громадян щодо можливості опублікування дослідження у науковому виданні.

Враховуючи межі повноважень Уповноваженого з прав людини, визначені Конституцією України та Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», інформуємо населення про правові підстави опублікування прикладних досліджень і науково-технічних розробок, у тому числі з урахуванням результатів процедури рецензування наукової публікації та порядку врахування зауважень рецензентів.

У контексті зазначеного повідомляємо, що метою процедури рецензування є покращення якості наукових досліджень шляхом проведення експертного оцінювання відповідно до визначеного порядку їх рецензування та з метою дотримання балансу інтересів авторів, читачів, редакційної колегії, рецензентів та установи, в якій виконувалось дослідження.

Рецензуванню підлягають наукові публікації, які відповідають науковому інтересу видання та правилам підготовки наукових публікацій і рефератів до друкування. Рукописи, які не відповідають визначеним вимогам, не реєструються та не допускаються до подальшого розгляду, про що повідомляються їх автори.

При дотриманні всіх вимог до оформлення наукової публікації, за рішенням головного редактора наукового видання (відповідального (провідного) редактора, редакційної колегії), призначається один, а при необхідності – два рецензента. Одночасно редактор здійснює кодування наукової публікації.

Рецензентами наукових публікацій можуть виступати як члени редакційної колегії наукового видання, так і незалежні висококваліфіковані фахівці, які володіють глибокими професійними знаннями й досвідом роботи за конкретним науковим напрямом, як правило доктори наук, професори.

Впродовж п'яти діб з моменту отримання наукової публікації, рецензент може відмовитися від рецензування, обґрунтувавши це та повідомивши головного чи відповідального (провідного) редактора.

Рецензенти оцінюють теоретико-методологічний рівень наукової публікації, її практичну цінність та наукову значущість, надають рекомендації щодо усунення недоліків.

Як правило, строк рецензування наукової публікації рецензентом не повинен перевищувати 14 діб. Втім, у кожному окремому випадку, строки рецензування можуть змінюватися з урахуванням умов для максимально об'єктивного оцінювання якості наданих матеріалів.

Рецензія надається до редакції в письмовому вигляді. Вона повинна містити кваліфікований аналіз матеріалу наукової публікації, його об'єктивну аргументовану оцінку і обґрунтовані зауваження та рекомендації.

Процедура рецензування проводиться конфіденційно у вигляді «сліпої» оцінки наукової публікації за принципом double-blind. Співпраця автора з рецензентом проходить за безпосередньої участі відповідального секретаря наукового видання електронною поштою або завдяки безкоштовній системі організації рецензування статей (EasyChairConferenceSystem). Разом з тим, на прохання рецензента та за погодженням з робочою групою редакційної колегії, взаємодія автора та рецензента може відбуватися у відкритому режимі. Таке рішення приймається тільки тоді, якщо відкрита співпраця допоможе удосконалити викладений матеріал наукової публікації.

Через можливість виникнення конфлікту інтересів, як автор наукової публікації, так і рецензент можуть пояснити свою позицію щодо певних обмежень у процесі рецензування.

Якщо у рецензента з'явилися підозри щодо плагіату, він в обов'язковому порядку має апелювати до головного редактора або відповідального (провідного) редактора наукового видання з побажанням колективного розгляду авторського наукового дослідження редакційною колегією. Обвинувачення у плагіаті вимагає від рецензента доказового обґрунтування власних зауважень, що повинно супроводжуватися належними посиланнями.

Після остаточного аналізу наукової публікації, рецензент заповнює стандартизовану форму, яка включає підсумкові рекомендації. Редакція, як правило, електронною поштою повідомляє автору наукової публікації наслідки рецензування.

У разі виявлення недоліків у науковій публікації, рецензент вказує на необхідність внесення до неї певних коректив. При цьому наукова публікація направляється автору з офертою врахувати зауваження при підготовці оновленого варіанту. виправлений варіант повторно надається рецензенту для прийняття рішення й підготовки умотивованого висновку про можливість публікації.

Датою прийняття наукової публікації до друку вважається дата отримання редакцією позитивного висновку (або прийняття рішення редакційною колегією) щодо доцільності й можливості опублікування дослідження.

Якщо автор не погоджується з думкою рецензента, він має право надати переконливе пояснення у редакцію наукового видання. За таких умов наукова публікація аналізується на засіданні робочої групи редакційної колегії. В свою чергу редакційна колегія може направити наукову публікацію на додаткове або нове рецензування іншому фахівцю з дотриманням принципу double-blind рецензування. Редакційна колегія залишає за собою право відхилення наукової публікації у разі ігнорування автора вимог та зауважень рецензентів.

Кінцеве рішення щодо перспективи публікації приймається головним редактором, або, за його дорученням, – членом редакційної колегії, а запотреби – на засіданні редакційної колегії. Про допуск наукової публікації до друку відповідальний секретар повідомляє автору та вказує передбачуваний термін публікації.

У разі отримання ствердного рішення про можливість опублікування, наукова публікація надходить до редакційного посту наукового видання для подальшого його опублікування у порядку черги та актуальності.

Незначні корективи стилістичного характеру, які не впливають на сутність наукового дослідження, вносяться технічним редактором без погоджування з автором. За бажанням автораматеріали публікації повертаються автору для погодження.

Відповідальність за порушення авторських прав та недотримання наявних стандартів в матеріалах наукового дослідження покладається на його автора. Відповідальність за достовірність наведених фактів, обґрунтованість висновків та пропозицій й рівень наукового дослідження покладається на автора та рецензента.

Процедура рецензування наукової публікації, що має обмеження доступу, відбувається за окремими вимогами з дотриманням основоположних правил викладених вище.

Процедура рецензування за рішенням головного редактора можебути змінена.

Нормативно-правові акти:

Конституція України від 28 червня 1996 р. Редакція від 22.02.2014. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. (дата звернення : 16.04.2020).

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення : 16.04.2020).

Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № **3322-ХІІ**. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 33. Ст.345

Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07. 2001 р. № **2623-ІІІ**. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 253.

Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567. URL :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>(дата звернення : 16.04.2020).

Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : Наказ Міністерства освіти і науки України від 23.09.2019 р. №1220. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19> (дата звернення : 16.04.2020).